

GUDRUN HIMMLEROVÁ

Nacistické „Zlatíčko“²²

Počínaje rokem 1958 hostila malá horská vesnička v rakouské části Českého lesa pravidelně nostalgické obdivovatele Třetí říše z celé Evropy. V bukolickém prostředí posvátného místa starých Kelťů se vždy na podzim scházeli muži středního věku ve svátečních oblecích a zdravili se se starými spolubojovníky. Mezi tyto veterány se vmísili mladí neonacisté. Všichni tito bývalí nacisté a současní příznivci krajní pravice se shodovali v tom, že zbraně SS prostě plnily svou povinnost. Účastníci chválili smysl vojáků pro sebeobětování a občas zacházeli tak daleko, že je označovali za oběti.

Za zataženými závěsy místního penzionu jakýsi muž přednáší hesla o slávě velkého Německa. S potěšením hypnotizuje své posluchače, jako to kdysi dělal jeho mentor. Cílem je vytvořit stejnou atmosféru a nadšení, jaké vyvolával Hitler svými proslovy v mnichovských pivnicích. Uplynula už desetiletí, ale ideály skupiny, která se tu sešla, jsou stále stejné. Někteří z účastníků hrdě nesou německá druhoválečná vojenská vyznamenání, Železný kříž nebo Rytířský kříž, vždy s hákovým křížem uprostřed. Vzrušenými hlasy hovoří o době nadvlády německého lidu, o národním společenství, které vyžadovalo naprosté sebeobětování, neochvějnou věrnost a odmítnutí

---

22 Gudrun Himmlerová zemřela 24. května 2018. Respektujeme však originální text, vydaný ještě před její smrtí, a příslušné pasáže nepřevádíme do minulého času (pozn. překladatele).

jakýchkoli lidských odhledů vůči „vnitřním nepřátelům“ národa.²³ Tato společnost spiklenců stále věří v zápas o velikost a v heslo SS – „Naší ctí je věrnost“.

Je tu však i zvláštní host. Sedí trochu dál od ostatních, kde může uprostřed kruhu obdivovatelů přijímat menší skupinky hostů. Je k ní zvána jen privilegovaná hrstka. Obličej má tvrdý, poznamenaný časem a hořkostí, neztratila ale nic ze svého elánu. Jemné bílé vlasy má stažené do malého drdolu. Na blůze s hrdostí vystavuje stříbrnou brož – čtyři koňské hlavy uspořádané do kruhu tak, aby vytvořily svastiku.

Její ledově modré oči probodávají zpoza brýlí muže, se kterými hovoří. Je jejich idolem, jediná dědička velkého Německa, „nacistická princezna“ – Gudrun Himmlerová. „Princezna“ s potěšením sleduje defilé věrných a postupně se jich inkvizitorským hlasem ptá: „Kde jste byli za války? U které jednotky?“ Od svého otce, kterého občas doprovázela na inspekčních cestách, se naučila vojenskou logistiku a osvojila si jeho pronikavou pozorovací schopnost.

Tentokrát je to přehlídka válečných veteránů, kteří se hrdě představují dceři Hitlerovy pravé ruky. Když jí sdělují své jméno a hodnost, mají pocit, jako kdyby se vrátili zpět v čase do doby, kdy vládli světu. Na okamžik se mužům, kteří denně musí skrývat svou minulost, vrací něco málo z jejich ztracené pýchy.

„Pátá tanková divize SS Wiking,²⁴ oznamuje vystrašeně vyhlížející muž, který právě vstoupil do místnosti. Ptá se ho: „Byl jste dánským dobrovolníkem ve zbraních SS?“

„Přesně tak,“ odpovídá osmašedesátiletý veterán. Jmenuje se Vagner Kristensen a narodil se v roce 1927 na dánském ostrově Fyn. Co ale vysvětluje úctu a strach, které projevuje vůči této drobné ženě?

---

23 Ian KERSHAW: *Hitler, 1889–1936: Hubris*. New York: Norton, 2000, s. 568. (V českém překladu vydáno jako: *Hitler 1889–1936: Hybris*. Přeložil Pavel Vereš. Praha: Argo, 2004.)

24 Divize zbraní SS částečně složená ze zahraničních dobrovolníků.

Žila snad tak dlouho ve stínu svého otce, ať už byl, či nebyl fyzicky přítomen, že přejala jeho gesta, jeho hlas? Cílem jejího života je očistit otcovu pověst, dokázat, že je hodna být jeho dcerou. Heinrich Himmler měl oči jen pro ni, pro své jediné legitimní dítě, a ona mu oplácí stejnou měrou.

Toho dne se Gudrun Himmlerová setkává také se Sörenem Kammem, SS-Nr 456059, dánským nacistou zapleteným v roce 1943 do vraždy protinacistického novináře, avšak nikdy neodsouzeným. Uprchl do Německa a od té doby nerušeně žije v Bavorsku. Jeho jméno je na seznamu nejhledanějších nacistických zločinců, přesto žije jako svobodný muž. Její otec by byl hrdý na to, s jakou sebedůvěrou před těmito muži vystupuje. Jaký je to rozdíl oproti němu, který musel bojovat s komplexem méněcennosti a s obtížným navazováním mezilidských vztahů.

Jako malá holčička měla takový strach, že ho zklame, že přiměla svou matku, aby mlčela o všech jejích chybách nebo nepravostech. Je přesvědčena o otcově nevině, je si jistá, že nespáchal žádný ze zločinů, ze kterých byl obviněn, a výrok o jeho vině považuje za naprosto neopodstatněný. Dlouho doufala, že napíše knihu, která by ho očistila. Nikoliv jen bránila – to by naznačovalo jeho vinu. Gudrun si je jistá, že jeho jméno bude jednoho vyslovováno „jedním dechem se jmény Napoleona, Wellingtona či Moltkeho staršího“.²⁵

Avšak historie ho jednou provždy odsoudila.

Ve středu odpoledne ji otec občas brával na inspekce, obvykle do Dachau, prvního nacistického koncentračního tábora v Německu. S myšlenkou na zřízení tábora, který byl otevřen v březnu 1933 několik kilometrů od Mnichova, přišel právě Himmler. „Ti s červeným trojúhelníkem jsou vězni. Černý trojúhelník je pro kriminálníky,“ vysvětloval dceři. Malá dívka si pomyslela, že všichni vypadají jako vězni, neoholení a špatně oblečení. Víc ji zajímala

---

25 Nerin E. GUN: *Les enfants au nom maudit*, s. 48.

zeleninová zahrada a skleník. „Otec mi vysvětlil vlastnosti různých bylin a nechal mne utrhnout si nějaké listy,“ vzpomínala později.²⁶ Při této první návštěvě pochmurného místa jí bylo dvanáct let a rostliny jí připomněly dětství na farmě, kde ráda pomáhala matce při práci na zahradě. Toho dne v Dachau vznikla fotografie. Na ní se na nás usmívá malá plavovlasá dívka v černém kabátě. Vypadá šťastně. Kolem ní jsou její otec, Reinhard Heydrich, budoucí šéf gestapa, a Karl Wolff, Himmlerův pobočník. Pózují pod tabulí ukazující vězňům, kde se mají seřadit.

Gudrun s hrdostí sledovala otcův vzestup. V srpnu 1943 si do deníku napsala: „*Pappi* říšským ministrem vnitra, jsem z toho neuvěřitelně šťastná.“²⁷ V červenci 1942, kdy cestoval do Osvětimi, aby dohlédl na přípravy ke „konečnému řešení“, které vyžadovalo rozsáhlé použití Cyklonu B, klidně ukončil dopis manželce, jako kdyby bylo naprosto jasné, co dělá: „Odjíždím do Osvětimi. Líbám Tě, Tvůj Heini.“²⁸ Ve svých dopisech nic nenaznačuje o svých činech nebo aktivitách, ani slovem se nezmiňuje o vyhlazení židovského lidu. Odhaluje pouze to, že má mnoho práce a musí dokončit významné úkoly. Stejný muž chladnokrevně ospravedlní své krutosti. „Pokud jde o židovské ženy a děti, měl jsem za to, že nemám právo dovolit těmto dětem, aby vyrostly a staly se mstiteli, kteří budou zabíjet naše syny a vnuky. To by ode mne byla zbabělost. V důsledku toho se otázka rozhodla bez jakékoliv diskuse.“²⁹

---

26 Tamtéž, s. 55.

27 Katrin HIMMLER, Michael WILDT: *Heinrich Himmler d'après sa correspondance avec sa femme, 1927-1945*. Paříž: Plon, 2014. (V českém překladu vydáno jako: *Heinrich Himmler: Soukromá korespondence masového vraha, 1927-1945*. Přeložil Jan Hlavička. Praha: Triton, 2015.)

28 Katrin HIMMLER, Michael WILDT: *Heinrich Himmler d'après sa correspondance avec sa femme, 1927-1945*. s. 189.

29 Harald WELZER: *Les Exécuteurs: Des hommes normaux aux meurtriers de masse*, s. 184.

Ačkoliv byla Gudrun dcerou říšského vedoucího Schutzstaffel (SS), fanatického a nesporného pána nejobávanější agentury Třetí říše, o jejich osudech se v historických knihách nedočteme. Himmlerovi přátelé z dětství vzpomínali, že nedokázal ublížit ani mouše.³⁰ Jako dospělý se stal šéfem gestapa a SS a architektem koncentračních táborů a vyhlazení evropského židovstva.

Heinrich Himmler se s Gudruninou matkou Margarete Siegrothovou (rozenou Bodenovou), rozvedenou zdravotní sestrou, setkal v roce 1927 ve vlaku cestou z Mnichova do Berchtesgadenu, a to poblíž rakouské hranice. Bylo mu tehdy sedmadvacet let, byl spíše malý, krátkozraký, s ustupující bradou. Rozhodně nevyhlížel jako árijský ideál krásy a kvůli svému zjevu trpěl komplexem méněcennosti. Kvůli křehké fyzické konstituci a slabému žaludku si musel odepřít sport a kamarádské pitky. Byl vojákem, ale nikdy se nedostal do pole, a tak se u něj vyvinula posedlost disciplínou a uniformami, což mu pomáhalo podepřít vlastní sebedůvěru. Jako mladý muž měl tak malé zkušenosti ve styku se ženami, že začal vychvalovat přednosti sexuální abstinence.³¹ Později litoval, že v mládí nerozséval své semeno, první sexuální zkušenost měl až v osmadvaceti letech. Margarete, či zkráceně „Marga“, byla vysoká, modrooká plavovláška, a navíc protestantka – ideální árijská žena. Himmler se jí dvořil tak, že ji zásoboval knihami o svobodných zednářích a „světovém židovském spiknutí“. Německé hospodářství na tom nebylo dobře a země potřebovala „zachránce“ i obětní beránky. Marga nebyla imunní

---

30 Stephan LEBERT, Norbert LEBERT: *Car tu portes mon nom: Enfants de dirigeants Nazis, ils témoignent*. Paříž: Plon, 2002, s. 38. (V českém překladu vydáno jako: *Nosíš mé jméno*. Přeložil Milan Churaň. Praha: Ikar, 2001.)

31 Peter LONGERICH: *Heinrich Himmler*. Přeložili Jeremy Noakes a Lesley Sharpe. Oxford: Oxford University Press, 2012, s. 42–43. (V českém překladu vydáno jako: *Goebbels: Úplná biografie ministra propagandy Třetí říše*. Přeložil Vladimír Cinke. Praha: Grada, 2012.)

vůči okolnímu latentnímu antisemitismu. „Jednou Žid, vždycky Žid“,³² ukončila charakteristiku obchodního partnera na klinice, kterou vlastnila, když po seznámení s Himmlerem prodávala svůj vlastnický podíl.

Nesmělý Heinrich jí psal romantické dopisy, které někdy podepisoval jako „Tvůj lancknecht“, čímž odkazoval na hrdinné, individualistické a surové námezdné vojáky šestnáctého a sedmnáctého století. „Musíme být šťastní,“ odpovídala mu, ale jejich manželství bylo svazkem založeným spíše na náklonnosti než na lásce. Marga byla o sedm let starší než Heinrich a jeho katolická rodina ji nikdy nepřijala, ze všeho nejméně pak Heinrichova velmi zbožná matka. Marga byla rozvedená protestantská Prusačka, úzkostlivá a ve společnosti nejistá. Himmlerovi měli obavy, že poskvrní jejich dobrou pověst a nepřišli ani na jejich svatbu, která se odehrála v Berlíně-Schönebergu 3. července 1928. Gudrun se narodila 8. srpna 1929, modrooká holčička vážila přes tři a půl kilogramu a měřila třiapadesát centimetrů. Měla se stát Heinrichovou jedinou legitimní dcerou, jeho püppi, jeho malou panenkou.

Byla Gudrun pojmenována po hrdince Heinrichovy oblíbené dětské knihy, *Ságy o Gudrún*?³³ Ta opěvuje ctnostnou Seveřanku, pro kterou by každý muž položil život. Ukázalo se, že Marga už nemůže mít další děti, a pár později adoptoval syna zemřelého vojáka SS. Ale chlapec v jejich domě nikdy nepocítil vřelost milující rodiny. Marga si do svého deníku poznamenala, že hoch má „kriminální charakter“³⁴ a označila ho za lháře, a dokonce i zloděje. Poslali ho do internátní školy a nakonec do sekce Národní politické akademie, která sloužila jako střední škola pro budoucí nacistickou elitu. Naopak

32 Katrin HIMMLER, Michael WILDT: *Heinrich Himmler d'après sa correspondance avec sa femme, 1927–1945*, s. 83.

33 Gudrún byla původně ústřední postavou jedné z islandských rodových ság – Ságy o lidech z Lososího údolí (pozn. překladatele).

34 Katrin HIMMLER, Michael WILDT: *Heinrich Himmler d'après sa correspondance avec sa femme, 1927–1945*, s. 13.

Gudrun byla přímo obrazem dokonalosti; Margu nikdy neomrzelo zaznamenávat si do deníku, jak je příjemná a milá: „*Püppi ist liebe u. nett.*“ Jinde, když psala o germanizaci Polska, poznamenala, „Přečetla jsem to Püppi a vysvětlila jí, co to znamená – cestu a návrat k vlasti. Je to neuvěřitelný čin. Lidé o něm budou mluvit ještě za tisíce let.“³⁵

Heinrich, který studoval agronomii na mnichovské univerzitě, investoval v roce 1928 věno své manželky do slepičí farmy v nedalekém Waldtruderingu. Novomanželé snili o tom, že se z nich stanou zemědělci a Heinrich tu hodlal s manželkou a dcerou žít. Avšak Marga a Gudrun Heinricha většinou příliš neviděly a Marga farmu řídila sama. Navíc slepice málo snášely, kuřata umírala a celý plán brzy zkrachoval. Marga si stěžovala na Heinrichovu častou nepřítomnost – která se nakonec změnila na trvalou – a upadala do deprese. Čím častější a delší byla Heinrichova nepřítomnost, tím prchlivější, agresivnější a pohrdavější se Margarete stávala. V roce 1933 Himmlerovi farmu prodali a přestěhovali se do centra Mnichova. „Milý malý muž“ s dobrým, i když pravděpodobně nestálým srdcem,³⁶ jak ho viděli straničtí vůdci, se stal velitelem politické policie a poté náčelníkem německé policie na ministerstvu vnitra, aby konečně v červnu 1936 stanul v čele SS. Reichsführer SS Himmler byl chladný a počtářský Velký inkvizitor, který nyní mohl konečně ovládnout své komplexy méněcennosti tím, že v sobě vypěstoval posedlost rasovou čistotou.

Po krátkém pobytu v Mnichově v letech 1936 a 1937 se Himmlerovi přestěhovali k jezeru Tegernsee v Horním Bavorsku, kde Heinrich v roce 1934 koupil dům v Gmundu. Avšak s tím, jak Himmler získával stále větší vliv a odpovědnost ve straně, manželku opustil, stal se sexuálně aktivním a začal se zajímat o různé aspekty sexuality

---

35 Deník Margarety Himmlerové, datováno 30. ledna 1940, USHMM, Acc.1999.A.0092.

36 Albert SPEER: *Inside the Third Reich: Memoirs by Albert Speer.*

ve společnosti. Smířil se s tím, že Marga nemůže za svou neplodnost, on sám se ale nemínil vzdát vyhlídky na to, že zplodí další děti. Monogamii považoval za „dáblovo dílo“³⁷ a výmysl katolické církve hodný toho, aby se s ním skoncovalo. Své ideály založil na germánské prehistorii – svobodný, rasově čistý příslušník nordické rasy mohl vstoupit do druhého manželství, pokud se v něm narodily děti.³⁸ Himmler svým důstojníkům, kteří měli problémy v manželství, dovoľoval, aby se rozvedli nebo si pořídili milenku. Podle jeho názoru by se zdravý muž neměl na celý život spokojit s jedinou ženou. Věřil také, že bigamie donutí ženy soupeřit o přízeň mužů.

Pro některé vůdce SS byly bigamie a polygamie také užitečnými nástroji, jak během války udržet porodnost. Tak například říšský ministr propagandy Joseph Goebbels přiměl ženu, která mu později porodila šest dětí, aby s ním před sňatkem uzavřela předmanželskou smlouvu umožňující mimomanželské poměry. Podobně manželka Martina Bormanna, vedoucího stranické kanceláře a Hitlerova blízkého poradce, měla deset dětí, než přišla s plánem, jak podpořit „věc“ tím, že bude manželovy milenky hostit pod vlastní střechou. Jejím plánem bylo: „Dát děti dohromady v domě u jezera a žít společně.“³⁹ Bormannovi byli pevně přesvědčeni, že by měl být zaveden zákon umožňující „zdravým, plodným mužům mít dvě ženy... Tolika dobrým ženám je souzeno zůstat bezdětnými... Potřebujeme děti i od těchto žen!“⁴⁰ Bormann chtěl zakázat termín „nelegitimní“ a vymýtit i užívání výrazu „mít poměr“ kvůli jejich pejorativním konotacím.

---

37 Felix KERSTEN: *The Memoirs of Doctor Felix Kersten*. Přeložil Dr. Ernst Morwitz. New York: Doubleday, 1947.

38 Peter LONGERICH: *Heinrich Himmler*. Přeložili Jeremy Noakes a Lesley Sharpe. Oxford: Oxford University Press, 2012, s. 376.

39 Joachim C. FEST: *The Face of the Third Reich: Portraits of the Nazi Leadership*. Přeložil Michael Bullock. New York: Da Capo Press, 1999, s. 271.

40 Anna Maria SIGMUND: *Les Femmes du III Reich*. Paris: Jean-Claude Lattès, 2004, s. 28. (V českém překladu vydáno jako: *Ženy nacistů*. Přeložili Věra Houbová a Karel Houba. Praha: Brána, 2000.)

Himmler navrhl, aby byly v zájmu za války pokleslé porodnosti legalizovány mimomanželské porody – doufal, že se tak zvýší počet narozených dětí. To v roce 1936 vedlo k zahájení programu *Lebensborn* – byl to „chovný“ program podporující rození dětí neprovdanými árijskými matkami. O potlačení homosexuality pak usiloval Himmler tím, když navrhoval organizované setkávání dospívající mládeže obou pohlaví. V projevu o homosexualitě, který pronesl v Bad Tölzu 18. února 1937, uvedl: „Považuji za nezbytné zajistit, že se mladí chlapci ve věku patnáct až šestnáct let setkají s dívkami na hodinách tance, společenských večerech nebo při jakýchkoli jiných příležitostech. Právě ve věku patnácti nebo šestnácti let (jak ukázala zkušenost) mladí chlapci procházejí obdobím nestability. Pokud si najde dívku k tanci nebo mladou lásku, bude zachráněn, unikne nebezpečí.“⁴¹ Nepoznáváme Himmlera, který jako mladý muž pěl chválu na sexuální abstinenci.

V roce 1940 se Himmler od Margy odloučil, ale nerozvedl se s ní – z úcty k matce svého dítěte. A poté se důsledně snažil udržet si blízký vztah s dcerou, kterou obdivoval a hýčkal víc než cokoli jiného. Vzdor své stále významnější roli v nacistické straně a časté nepřítomnosti chtěl zůstat dobrým otcem a řádným manželem. *Püppi*, pózující v dětství na fotografiích vedle *cestujícího tatínka*, jak mu ráda říkala, je ztělesněním malého andílka. Tradiční bavorský kroj, milý výraz, plavé vlasy, někdy svázané do uzlu nad každým uchem – dokonalé německé dítě. Její otec ji pravidelně zpravoval o své každodenní práci, často jí posílal své fotografie a vůbec s ní trávil tolik času, kolik jen mohl. Jeho kapesní diáře odhalují téměř denní telefonáty manželce a dceři. Himmler si zaznamenával všechno až do nejmenšího detailu, jako „hrál si s dětmi“ nebo „konverzace s Püppi“.⁴²

41 Himmlerův proslov v Bad Tölzu z 18. února 1937.

42 Markus MOORS, Moritz PFEIFFER: *Heinrich Himmlers Taschenkalender 1940*. Paderborn: Verlag Ferdinand Schöningh, 2013.

Zuřil nad jejím špatným školním prospěchem. Poslušnost, upravenost a školní vzdělání byly podle jeho názoru hlavními pilíři dětské výchovy. Himmler sám byl v dětství naprosto poslušný a vždy byl dobrým studentem. Marga od dceřiných nejranějších let vedla záznamy o jejím dětství. V nich zaznamenávala její dobré chování, velmi brzy se projevující pořádkumilovnost, na druhé straně ale též potíže, se kterými se setkávala, když se snažila Gudrun přimět k poslušnosti. Když přijel na návštěvu Heinrich, bral dceru na lov a na procházky v lesích. Ráda trhala květiny a sbírala mechy.

Hitler byl ústřední postavou Gudrunina dětství. Jedné noci v roce 1935, dva roky poté, co se stal kancléřem, malá Gudrun nemohla usnout. „Musí strýček Hitler také umřít?“ zeptala se úzkostně matky. Marga ji ujistila, že se určitě dožije nejméně stých narozenin, na což malá dívka s úlevou odpověděla, „Ne, matko, já vím, že se dožije dvou set let.“⁴³

Himmlerovi byli polichoceni a potěšeni pozorností, kterou Hitler věnoval jejich dceři. Marga si do svého deníku pod datem 3. května 1938 napsala: „Vůdcova návštěva. Zlatíčko byla velmi vzrušená. Bylo úžasné mít ho u nás na večeři.“⁴⁴

Ke každému Novému roku Hitler dával Gudrun panenku a krabici čokolády.

Někdy ke konci roku 1938 začal Himmlerův poměr s jednou z jeho sekretářek, Hedwigou Potthastovou, která pro něj pracovala už dva roky. Rozhodl se o tom informovat Margu pro případ, že by se znovu stal otcem. V souladu s jeho politikou podpory rození mimomanželských dětí – postoj, který veřejně obhajoval v roce 1940 – se z tohoto vztahu narodily dvě děti – chlapec Helge (v roce 1942) a děvče Nanette Dorothea (1944). Helge je germánský výraz pro „zdravého,

---

43 Deník Margarete Himmlerové, datováno 3. května 1939, USHMM, Acc.1999.A.0092.

44 Tamtéž.